

Комунальний заклад вищої освіти  
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»  
Запорізької обласної ради  
Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук  
Кафедра спеціальної освіти

## КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Діагностика щодо виявлення дисграфії у дітей молодшого шкільного віку  
зі стертою дизартрією

Виконала здобувачка освіти групи СОб(л)-4(1)  
спеціальності 016 Спеціальна освіта  
Бабалікова Катерина Романівна  
Керівник: Жадленко І.О.  
Рецензент: Дмитрієва О. І.  
Нормоконтроль \_\_\_\_\_ Владислав ГАНІМАНОВ

Запоріжжя  
2025 р.

## РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 65 с., 6 таб., 6 рис., 52 джерела, 2 додатки.

Об'єкт дослідження: дисграфія у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.

Предмет дослідження: діагностика щодо виявлення дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості щодо виявлення дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією, використати ефективні методи дослідження, які враховують вікові особливості дітей, розробити методичні рекомендації для вчителів та батьків щодо профілактики дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.

Методи дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні.

З кожним роком кількість дітей з різними формами дисграфії зростає, що зумовлює необхідність своєчасної та комплексної діагностики цих порушень для забезпечення ефективної корекційної допомоги. Особливе занепокоєння викликає поєднання дисграфії зі стертою дизартрією, адже саме ця категорія дітей потребує комплексної та диференційованої діагностики. Ігнорування необхідності своєчасної логопедичної інтервенції може призвести до виникнення значних труднощів у процесі шкільного навчання, зокрема до відставання у засвоєнні навчального матеріалу з одного або декількох предметів, а в окремих випадках – до загальної неуспішності.

ДИСГРАФІЯ, ПИСЕМНЕ МОВЛЕННЯ, МОВЛЕННСВІ ПОРУШЕННЯ, СТЕРТА ДИЗАРТРИЯ, ДІТИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.

## ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблема порушень писемного мовлення у дітей молодшого шкільного віку є однією з найактуальніших у сучасній логопедії та педагогіці. З кожним роком кількість дітей з різними формами дисграфії зростає, що зумовлює необхідність своєчасної та комплексної діагностики цих порушень для забезпечення ефективної корекційної допомоги. Особливе занепокоєння викликає поєднання дисграфії зі стертою дизартрією, адже саме ця категорія дітей потребує комплексної та диференційованої діагностики.

Стерта дизартрія, характеризуючись мінімальними органічними ураженнями головного мозку, часто призводить до фонетичних та фонематичних порушень, що ускладнюють процес оволодіння письмом.

Результати численних досліджень, проведених як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями, однозначно підтверджують, що відсутність корекції мовленнєвих порушень має суттєвий негативний вплив на формування когнітивних процесів та загальний психологічний розвиток, а також на становлення особистості та поведінки дітей з дисграфією. Ігнорування необхідності своєчасної логопедичної інтервенції може призвести до виникнення значних труднощів у процесі шкільного навчання, зокрема до відставання у засвоєнні навчального матеріалу з одного або декількох предметів, а в окремих випадках – до загальної неуспішності [48].

Нездатність до успішного навчання у дітей з мовленнєвими порушеннями часто супроводжується негативними змінами в їхній поведінці. До навчальної неуспішності додаються такі емоційні та психологічні проблеми, як знижена самооцінка, підвищена нервовість, невпевненість у власних силах, тривожність, складнощі у встановленні контактів з однолітками, агресивність або навіть нав'язливий страх перед процесом навчання.

Проблема особливостей навчання дітей з дисграфією у молодшому шкільному віці є предметом активного дослідження в психолого-педагогічній та психолінгвістичній науках (С. Бочкарьова [4], О. Гнатюк [6], Л. Журавльова [14], В. Ільяна [9], В. Махоня [27], О. Новак [32], В. Тарасун [44], Л. Тенцер [45], Л. Руденко [40], М. Шеремет [47], Г. Якимчук [48] тощо). Незважаючи на значний обсяг наукових праць, ця проблема зберігає свою актуальність у зв'язку зі стійкою тенденцією до зростання кількості учнів з дисграфічними порушеннями серед дітей молодшого шкільного віку.

Дослідження стертої дизартрії (Л. Арнаутова [1], С. Конопляста [19], Л. Коргун [23], Т. Марєєва [29], І. Марченко [28], Г. Мільчевська [30], В. Тарасун [15], М. Шеремет [47] тощо) довели, що всі діти зі стертою дизартрією, з метою підтвердження органічної етіології цього порушення, потребують ранньої діагностики, комплексного обстеження та спеціального навчання.

Проблема порушень письма у молодших школярів є надзвичайно актуальною для сучасної освіти. Незважаючи на значний інтерес дослідників до цієї проблеми, кількість дітей з різними формами дисграфії не зменшується. Це і зумовило вибір нашого дослідження, а саме: «Діагностика щодо виявлення дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією».

Об'єкт дослідження: дисграфія у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.

Предмет дослідження: діагностика щодо виявлення дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості щодо виявлення дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією, використати ефективні методи дослідження, які враховують вікові особливості дітей, розробити методичні рекомендації

для вчителів та батьків щодо профілактики дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.

Відповідно до мети визначено такі завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз досліджуваної проблеми у спеціальній сучасній науковій літературі з метою виявлення дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.
2. Провести діагностичне дослідження щодо виявлення дисграфії та охарактеризувати форми дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.
3. Розробити методичні рекомендації для вчителів та батьків щодо профілактики дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз психолого-педагогічної та наукової літератури з теми дослідження); емпіричні (спостереження, констатувальний експеримент, характеристика виявлених форм дисграфії у дітей зі стертою дизартрією); статистичні (кількісна і якісна обробка даних). Методологічне підґрунтя дослідження:

- психолого-педагогічні та психолінгвістичні вчення про писемне мовлення як складну усвідомлену форму мовленнєвої діяльності та її складовий компонент – письмо (Л. Виготський, Є. Соботович, В. Тарасун, Л. Цветкова та ін.);
- про складну психологічну структуру процесу письма, психологічні передумови і психофізіологічні механізми, які забезпечують його засвоєння (О. Лурія, Є. Соботович, В. Тарасун та ін.);
- теорія про корекційну спрямованість освіти дітей з особливими освітніми потребами (В. Бондар, Л. Виготський, А. Колупаєва, С. Конопляста, Н. Пахомова, В. Синьов, В. Тарасун, С. Федоренко, М. Шеремет та ін.);

– про корекцію мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами (Е. Данілавичюте, С. Конопляста, Ю. Рібцун, М. Савченко, Є. Соботович, В. Тарасун, В. Тищенко, Н. Чередніченко, М. Шеремет та ін.).

Апробація результатів дослідження відбулась на конференції:

1) VI Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Освітні та культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу» м. Запоріжжя, 10-11 квітня 2025 року.

Дослідження проводилось на базі: Чернівецької гімназії № 6 «Берегиня».

Структура та обсяг бакалаврської роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи – 65 сторінок, із них – 44 сторінок основного тексту. Список використаних джерел нараховує 52 найменування.

## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження було присвячене актуальній проблемі виявлення дисграфії у дітей молодшого шкільного віку зі стертою дизартрією. Теоретичний аналіз наукової літератури підкреслив складність та багатогранність процесу становлення писемного мовлення в молодшому шкільному віці, виявив ключові психолого-педагогічні та лінгвістичні передумови успішного оволодіння письмом, а також окреслив потенційні труднощі та типологію помилок, характерних для цього вікового періоду. Особливу увагу було приділено характеристиці стертої дизартрії та її специфічному впливу на формування навичок письма.

З метою вивчення стану писемного мовлення у дітей молодшого шкільного віку нами було проведено емпіричне дослідження на базі Чернівецької гімназії № 6 «Берегиня». У дослідженні взяли участь здобувачі освіти 2 класів зі стертою дизартрією, загальна кількість 8. Першочергово нами було виявлено 5 дітей контрольної та експериментальної груп, які мають ознаки дисграфії шляхом проведення діагностичного списування та диктанту.

З учнями, відібраними для проведення дослідження, було проведено поглиблене діагностування за методикою, описаною в дисертації Л. Тенцер, що передбачає аналіз письмових робіт молодших школярів з метою встановлення типології та характеру помилок, визначення рівня сформованості письмових навичок та ступеня прояву дисграфії. Так, на основі якісного та кількісного аналізу було визначено, що більшість дітей має низький рівень сформованості навичок письма. Так, учні демонструють різні типи дисграфії – артикуляційно-акустична та на ґрунті мовного аналізу та синтезу.

Нами були розроблені методичні рекомендації, у яких окреслено основні типологічні помилки письма в дітей молодшого шкільного віку зі

стертою дизартрією. У документі висвітлено особливості прояву дисграфії та важливість її своєчасної профілактики. Запропоновано ефективні напрями співпраці вчителів, батьків і логопедів з метою підтримки мовленнєвого розвитку дитини. Окрема увага приділена практичним порадам і стратегіям, які сприяють формуванню правильних графомоторних та мовленнєвих навичок. Рекомендації мають на меті забезпечити цілісний підхід до подолання труднощів письма та створення сприятливого освітнього середовища для дітей із мовленнєвими порушеннями.